

Vigraha Vyāvarttanī

**Invalidarea obiecțiilor, sau
Textul care spulberă disputele**

compusă de Ārya Nāgārjuna

Călugări buddhiști tibetani care dezbat aspecte ale Dharmei;
dezbaterile sunt o parte importantă a antrenamentului lor.

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învățăături ale Divinului Buddha) cât și tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Prefață

Titlul în limba sanscrită al acestei lucrări a lui Ārya Nāgārjuna este *Vigraha Vyāvarttanī*.

Această operă care face parte din Colecția de Lucrări de Logică este împărțită în două secțiuni. În prima dintre ele, Ācārya Nāgārjuna enumeră câteva obiecții față de învățătura Căii de Mijloc (și a Dharmei în general), așa cum au fost formulate de diferite persoane, iar în cea de-a doua răspunde la ele și le demonstrează invaliditatea.

Acest text este excelent și pentru persoanele care încep să sondeze și să studieze natura adevărată a realității, deoarece răspunde la unele dintre cele mai răspândite întrebări (și dificultăți) în înțelegerea Vacuității.

Pentru a ușura înțelegerea, textul tradus a fost împărțit în capitole. Această împărțire nu este parte din textul original, ci este intervenția traducătorilor, pentru ca ideile să fie mai ușor de urmărit.

La sfârșitul textului puteți găsi un dicționar care cuprinde cel puțin o parte dintre termenii folosiți în acesta. Dacă aveți nevoie de un dicționar mai cuprinzător, îl puteți găsi în „Discursul despre perfecțiunea înțelepciunii (Prajñāpāramitā Sutra) în 8.000 de versete” sau în „Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)” a lui Ārya Nāgārjuna, de pe aceeași pagină web cu acest text.

Tot pentru a ușura înțelegerea acestor învățături profunde am adăugat note explicative și am realizat și un comentariu destul de cuprinzător. Bineînțeles, comentariul nu are profunzimea învățăturilor, însă vă poate ajuta în lămurirea unor noțiuni, și conține și informații suplimentare despre Dharma în general.

Pe aceeași pagină web puteți găsi atât versiunea fără comentariu cât și cea cu comentariu. Vă recomand ca mai întâi să citiți de câteva ori versiunea fără comentariu, pentru a vă construi propria înțelegere directă a textului, și abia apoi să citiți comentariile, dacă doriți clarificări suplimentare care v-ar putea ajuta la aprofundarea înțelegerii lucrării.

Textul

I. Argumentele adversarilor¹

Vacuitatea [1-4, cu răspuns în 21-29]

1. Dacă niciun fenomen, nicăieri, nu posedă existență inerentă (sau esență), atunci afirmația ta, fără existență inerentă, nu poate anula (sau înlătura) existența inerentă.

2. Însă dacă afirmația ta posedă existență inerentă (dacă are esență), atunci îți infirmi poziția inițială [n.t. cum că nicio dharma nu posedă existență inerentă]. Explică-ți problema de logică.

3. Iar dacă vei pretinde că poziția ta seamănă cu „Nu scoate niciun sunet!”, aceasta nu ar fi corect, pentru că în acel caz un sunet prezent duce la o absență viitoare a sunetului.

4. Dacă pretinzi o negare a negării, greșești din nou.

Epistemologie [5-6, cu răspuns în 30-51]

5. Dacă negi obiectele după ce le-ai constatat prin percepție, atunci percepția prin care ai perceput obiectele nu există [n.t. deoarece s-ar baza pe ceva inexistent, pe acele obiecte negate].

6. Când negi percepția directă, negi inferența, Sutarele, analogia și exemplul.

¹ În prima parte a textului, Ārya Nāgārjuna enumeră câteva puncte de vedere greșite și demonstrațiile lor succinte, exprimate ca și cum un interlocutor i s-ar adresa lui, ca și cum l-ar acuza că greșește atunci când vorbește despre subiectele de mai jos, mai ales despre absența existenței inerente a fenomenelor, despre vacuitatea lor.

Lucrurile bune în mod intrinsec [7-8, cu răspuns în 52-56]

7. Cei care cunosc Dharma¹ știu că dharmele² posedă existență inerentă – la fel și inferența, Sutra, analogia și exemplul.

8. Eliberarea există inerent în dharmele care eliberează, și non-eliberarea există [inerent] în dharmele care sunt non-eliberatoare.

Nume fără obiecte [9, cu răspuns în 57-59]

9. Fără existența inerentă a dharmelor, ele nu ar putea poseda nici non-existență. Numele nu poate exista fără o referință existentă.

Esențe extrinseci [10, cu răspuns în 60]

10. Dacă afirmi existența inerentă, dar nu și existența inerentă a dharmelor, trebuie să explici existența inerentă fără dharme.

Negație și existență [11-12, cu răspuns în 61-64]

11. [n.t. Pentru a nega,] este necesar să negi un fenomen care există, ca în „Nu există niciun vas în această casă.” [n.t. La fel,] pentru a nega existența inerentă, trebuie să negi un fenomen care există inerent [n.t. așadar, existența inerentă există, altfel nu ai putea-o nega].

12. Fără existență inerentă, ce existență negi? Nu există nicio necesitate în a nega existența fenomenelor care nu există.

¹ Cuvântul „Dharma” scris cu D mare desemnează Învățătura lui Buddha, sau Aseitatea în sensul stării de fapt adevărate. Vezi dicționarul.

² Cuvântul „dharma” scris cu d mic desemnează orice entitate, ființă, obiect, fenomen, etc. Vezi dicționarul.

Analogia cu mirajul [13-16, cu răspuns în 65-67]

13. Din confuzie, copiii (sau ignoranții) văd apă într-un miraj¹ în care apa nu există, iar tu negi în mod similar fenomenele non-existente.

14. Trebuie să susții [n.t. existența reală pentru] (1) obiectul înțelegerii sau percepției, (2) conștiința înțelegerii (sau percepția), și (3) pe cel care înțelege (sau percepătorul); (4) obiectul negării, (5) conștiința negării, și (6) pe cel care neagă – [n.t. în total] sunt șase fenomene existente inerent.

15. Dacă primele trei nu există [n.t. în realitate], cum pot exista celelalte trei [n.t. care sunt opusurile, negarea primelor trei]?

16. Dacă ultimele trei nu există, [n.t. prin negarea negării] demonstrezi existența și existența inerentă a tuturor fenomenelor.

Vacuitate și judecăți [17-19, cu răspuns în 68]

17. Fără existență inerentă, nu ai baze pentru cunoaștere. Și fără baze, nu exprimi nimic.

18. Poate că negi existența inerentă, fără baze [n.t. pentru această negare]. De aceea demonstrez [n.t. și eu] existența inerentă, fără baze [n.t. pentru această afirmare].

19. Sau poate pretinzi că existența reală a bazelor nu are existență inerentă. Totuși, niciun fenomen nu există fără natura sa.

Negația și motivele temporale [20, cu răspuns în 69]

20. Și nici nu poți preceda obiectul negării cu conștiința negării. Nu poți manifesta conștiința negării fie mai târziu, fie simultan. De aceea [n.t. deoarece

¹ Unele persoane văd un miraj la orizont și cred că văd apă, așa cum se vede vara pe nisipul sau pe asfaltul fierbinte din cauza refracției luminii în straturile de aer cu temperaturi diferite din apropierea solului. Acesta este un exemplu frecvent folosit în Dharma și în lucrările lui Ārya Nāgārjuna.

conștiința negării nu poate fi anterioară, simultană sau ulterioară obiectului negării], existența inerentă posedă realitate.

II. Răspunsurile lui Ārya Nāgārjuna¹

Vacuitatea [răspuns la 1-4]

21. Nicio abordare nu se poate adresa *tuturor* cauzelor și condițiilor, luate fiecare separat. Aceasta demonstrează lipsa existenței inerente în fenomene și, în consecință, Vacuitatea.

22. Vacuitatea este echivalentă cu faptul că dharmele au o natură dependentă. Dharmele cu natură dependentă nu au existență inerentă.

23. O fantomă făcută să apară poate bloca ceea ce o altă fantomă ar putea face să apară.

24. Nu susțin existența inerentă, deci nu ai respins nicio afirmație [n.t. făcută de mine]. Nu are loc nicio inconsistență, deci nu trebuie să explic baze.

25. Exemplul tău cu „Nu scoate niciun sunet!” nu are nicio relevanță. Împiedici sunetul cu sunetul, spre deosebire de negarea mea a existenței inerente [n.t. care negare nu are existență inerentă].

26. Când un fenomen căruia îi lipsește existența inerentă previne [n.t. apariția unui] alt fenomen care nu are existență inerentă, [n.t. tu susții că de fapt] existența inerentă încetează. [Însă tocmai] ai demonstrat lipsa existenței inerente [n.t. deoarece existența inerentă nu ar putea înceta].

27. Similar, o fantomă poate distruge înțelegerea greșită a realității unei fantome-femei.

¹ În partea a doua a textului, Ārya Nāgārjuna abordează fiecare viziune greșită din prima parte, și o demonstrează prin argumente ca fiind invalidă, exprimându-se ca și cum s-ar adresa unui interlocutor care i-a vorbit ca în primele 20 de versete.

28. Bazele constau în ceea ce este demonstrat, din moment ce sunetul nu are o realitate adevărată. Totuși, atunci când vorbim, acceptăm lumea convențională.

29. Dacă aș lansa o ipoteză, ar putea să apară o eroare de logică. Însă eu nu propun nicio ipoteză, și de aceea sunt lipsit de greșeală.

Epistemologie [răspuns la 5-6]

30. Tu afirmi sau negi fenomenele (dharmele) sesizate (sau cunoscute) prin percepție directă. Eu susțin non-perceperea non-existentelor.

31. Poate că există o sursă (sau bază) de cunoaștere pentru fiecare obiect pe care îl demonstrezi [n.t. ca existent]. Explică dovada pentru aceste surse (sau baze).

32. Poate că *alte* surse de cunoaștere demonstrează sursele cunoașterii tale. Construiești o regresie infinită care [n.t. în plus] demonstrează și lipsa de început, de mijloc și de sfârșit.

33. Poate că susții că aceste obiecte pot fi demonstrate fără surse de cunoaștere. Atunci îți infirmi propriul argument, și trebuie să explici inconsistența logică dintre aceasta și celelalte afirmații ale tale.

34. Nu rezolvi nimic spunând „focul se luminează pe sine însuși”. Un vas de lut, pe întuneric, nu este vizibil de la sine.

35. Susții că focul se luminează pe sine, și de aceea [n.t. luminează] și în afara sa.

36. Dacă focul se luminează pe sine și [n.t. luminează] în afara sa, atunci întunericul se întunecă pe sine și [n.t. întunecă și] în afara sa, [n.t. ascunzând totul, inclusiv pe sine însuși].

37. În lumina unui foc nu există întuneric. Un foc ce luminează în afara sa nu produce lumină, din moment ce lumina sfârșește întunericul.

38. Să nu susții că producerea focului este cea care luminează. Producerea focului nu atinge întunericul [n.t. pentru a-l împinge mai încolo sau pentru a-l distruge].

39. Dacă lumina focului ar distruge întunericul fără să îl atingă, atunci lumina de aici [n.t. ar trebui să] distrugă întunericul de peste tot.

40. Dacă propria lor putere demonstrează sursele cunoașterii tale, tu le demonstrezi doar pentru ele însele, fără nicio legătură cu altceva, și de aceea nu le demonstrezi [n.t. de fapt].

41. Sursele de cunoaștere pe care le demonstrezi fără nicio relație cu obiectele cognoscibile de demonstrat, nu demonstrează nimic.

42. Poate că susții că ai demonstrat deja relația [n.t. dintre sursele cunoașterii și obiectele cunoașterii]. Prin aceasta, tu demonstrezi ceea ce susții că ai demonstrat deja, nelegat de nimic din afara demonstrației tale.

43. Poate că demonstrezi sursele [n.t. de cunoaștere] în relație cu obiectele demonstrației, [n.t. dar] în fiecare caz în parte. Așadar, tu demonstrezi că obiectul cunoașterii nu are nicio relație cu sursele cunoașterii.

44. Din moment ce demonstrezi obiectul fără relație cu sursele, demonstrarea surselor nu are nicio utilitate.

45. Poate că tu demonstrezi sursele cunoașterii în dependență de obiectul demonstrației. Prin urmare, există o interschimbare între surse și obiect.

46. Poate că tu demonstrezi sursele împreună (sau în același timp) cu obiectul. Dacă dovada obiectului apare simultan cu cea a sursei, nu o demonstrezi pe niciuna.

47. Dacă demonstrezi obiectul demonstrației cu demonstrația sursei, cum dovedești tu ceva?

48. Dacă demonstrezi sursele cu obiectul, sau invers, cum dovedești ceva?

49. Un tată produce un fiu iar fiul, la naștere, produce tatăl. Cine produce pe cine?

50. Ambii posedă caracteristicile de tată și de fiu. Cine este cine?

51. Nu poți stabili dovada surselor cunoașterii prin ele însele, prin surse dar una față de cealaltă, sau prin alte surse. Dovada nu există nici prin obiectul demonstrației, și nici prin absolut nimic.

Lucrurile bune în mod intrinsec [răspuns la 7-8]

52. Poate că susții existența inerentă bună a dharmelor bune. Trebuie să afirmi această existență inerentă prin contrast [n.t. cu ceva].

53. Dacă faci o legătură între existența inerentă bună și un alt obiect, atunci existența inerentă bună devine un obiect. Unde este existența inerentă?

54. Dacă existența inerentă a dharmelor bune nu depinde de nimic altceva, atunci nu există nici practică spirituală (și nici nevoie pentru ea).

55. În acest caz, nu avem nici viciu și nici virtute, nici activități practice, ci fenomene eterne, fără cauză, existente inerent.

56. Tu vezi în mod greșit dharmele ca fiind rele, sau eliberatoare, sau nedefinite, imaginând elemente monolitice, care de fapt sunt alcătuite din fenomene compuse.

Numele fără obiecte [răspuns la 9]

57. Sigur că ai putea infirma atribuirea unui nume existent inerent unui fenomen existent inerent, însă noi nu afirmăm niciun nume.

58. Dacă susții un nume care nu există inerent, îl legi de un fenomen care există inerent sau de unul care nu există inerent? În oricare caz, îți infirm poziția.

59. Am prezentat și demonstrat deja vacuitatea fenomenelor. Așadar, tu porți o dispută în afara afirmațiilor mele.

Esențe extrinseci [răspuns la 10]

60. Dacă susții realitatea existenței inerente, dar nu și existența inerentă a dharmelor, dai naștere la întrebări. Totuși, eu nu am dat naștere la întrebări.

Negație și existență [răspuns la 11-12]

61. Dacă negi ceva real, demonstrezi Vacuitatea și negi existența inerentă a fenomenelor.

62. Poate că negi Vacuitatea. Fără Vacuitate, eu nu neg nimic real, și tu îți infirmi propriile afirmații.

63. Ceva negat nu are existență, deci eu nu neg nimic [n.t. de fapt]. Nu poți să susții că eu neg ceva.

64. Tu susții că eu demonstrez negarea, fără nicio bază. Totuși, eu nu pot nega un obiect non-existent.

Analogia cu mirajul [răspuns la 13-16]

65. În ceea ce privește afirmațiile tale despre miraj,

66. Poate că tu vezi un miraj existent inerent, fără nicio presupunere (sau noțiune) preliminară. O percepție cu presupuneri este vidă [n.t. pentru că nu este independentă, ci depinde de presupuneri].

67. Nu poți nega o percepție existentă inerent. Aplică asta [n.t. și celorlalte cinci, adică:] obiectului percepției, celui ce percepe, conștiinței negării, obiectului negării, și celui care neagă.

Vacuitate și judecăți [răspuns la 17-19]

68. Similar, vezi și afirmația ta în ceea ce privește absența unei cauze (sau baze) pentru a nega existența inerentă.

Negația și motivele temporale [răspuns la 20]

69. De asemenea, a demonstra ca invalidă cauza [n.t. pentru negare] pentru [n.t. fiecare dintre] cele trei timpuri, afirmă [n.t. de fapt] Vacuitatea.

Concluzie

70. Mentea care realizează¹ Vacuitatea obține toate dharmele; mintea care nu o realizează, nu obține nicio dharma.

Încheiere

Mă înclin în fața incomparabilului Buddha, cel care a predat Vacuitatea, Apariția Dependentă și Calea de Mijloc ca fiind unul și același lucru.

¹ Vezi dicționarul.

Dicționar de termeni

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru ființa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit și Śākyamuni, adică înțeleptul clanului Śākya), cât și pentru orice alte ființe care au ajuns la aceeași stare, la aceeași realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infini”. Numit și „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc și „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârșitul”.

DHARMA. 1) Realitatea unică, finală, fundamentală; 2) un eveniment esențialmente real, sau un adevăr; 3) ca reflectat în viață: dreptate, virtute; 4) dacă este scris cu majusculă, învățătura lui Buddha: Doctrină, Scriptură, Adevăr; se referă la învățăturile Buddhiste în general sau, în funcție de context, la o anumită învățătură în particular; unii traducători se referă la acestea ca fiind „doctrina buddhistă”, termen ce sugerează însă îngustime și rigiditate și de aceea în traducere se folosesc alternativ cele două cuvinte, doctrină și învățătură; 5) obiect al celui de-al șaselea organ de simț (al minții); 6) în general, orice entitate perceptibilă sau conceptibilă: fenomen, ființă, obiect, noțiune, însușire, concept, idee, parte, stare, etc.

IGNORANȚĂ (*avidyā*). Cauza finală, cea mai profundă, a transmigației (a renașterii), este corolarul negativ al gnozei, al cunoașterii; prima dintre cele doisprezece legături ale producerii dependente. De asemenea, „neștiință”. Vezi ILUZIE.

LEGEA BUNĂ (*saddharma*). Învățătura (sau doctrina) lui Buddha. Buddha-Dharma.

VACUITATE (*śūnyatā*). Absența atât a existenței cât și a inexistenței vreunei dharme. Lipsa existenței și a inexistenței a tot ceea ce concepem și percepem, inclusiv a concepției, a percepției și a noțiunilor. Vacuitatea în sine este și ea lipsită de existență (absența a ceva nu este existentă). Noțiunea de Vacuitate este și ea lipsită de existență. Implicit, lipsa oricăror caracteristici de orice fel, spre exemplu: a începutului, a duratei și a încetării, a apariției, a existenței, a dispariției, a inexistenței, a prezenței, a absenței, a legăturii, a eliberării, a plăcutului, a neplăcutului, a aderenței, a lipsei aderenței, a însușirilor, a lipsei acestora, etc. Pentru a înțelege Vacuitatea, se apelează deseori la comparația cu spațiul. Deși putem avea noțiunea de spațiu, el nici nu există și nici nu lipsește, nu are caracteristici, nu are început, durată sau sfârșit, nu apare și nu poate să dispară, nu are limite de niciun fel. Se mai poate explica și ca lipsa absolută a oricărei esențe de orice fel, a oricărei substanțialități. Ca sinonime, se mai folosesc și cuvintele „gol” și „vid”.

Cuprins

Notă introductivă.....	1
Prefață.....	2
Textul	3
I. Argumentele adversarilor	3
Vacuitatea [1-4, cu răspuns în 21-29]	3
Epistemologie [5-6, cu răspuns în 30-51]	3
Lucrurile bune în mod intrinsec [7-8, cu răspuns în 52-56]	4
Nume fără obiecte [9, cu răspuns în 57-59]	4
Esențe extrinseci [10, cu răspuns în 60]	4
Negație și existență [11-12, cu răspuns în 61-64]	4
Analogia cu mirajul [13-16, cu răspuns în 65-67]	5
Vacuitate și judecăți [17-19, cu răspuns în 68].....	5
Negația și motivele temporale [20, cu răspuns în 69]	5
II. Răspunsurile lui Ārya Nāgārjuna	6
Vacuitatea [răspuns la 1-4]	6
Epistemologie [răspuns la 5-6].....	7
Lucrurile bune în mod intrinsec [răspuns la 7-8].....	9
Numele fără obiecte [răspuns la 9].....	9
Esențe extrinseci [răspuns la 10]	10
Negație și existență [răspuns la 11-12]	10
Analogia cu mirajul [răspuns la 13-16].....	10
Vacuitate și judecăți [răspuns la 17-19]	10
Negația și motivele temporale [răspuns la 20]	11
Concluzie	11
Încheiere.....	11
Dicționar de termeni.....	12
Cuprins	13